ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 29ης Μαρτίου 2012*

«Φορολογία — ΦΠΑ — Άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ — Έκτη οδηγία — Άρθρα 2 και 22 — Αυτόματη περάτωση των εκκρεμουσών ενώπιον του επιληφθέντος σε τρίτο βαθμό φορολογικού δικαστηρίου δικών»

Στην υπόθεση C-500/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, την οποία υπέβαλε το Commissione tributaria centrale, sezione di Bologna (Ιταλία), με απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Οκτωβρίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Ufficio IVA di Piacenza

κατά

Belvedere Costruzioni Srl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, A. Prechal, L. Bay Larsen, C. Toader και E. Jarašiūnas (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Σεπτεμβρίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον P. Gentili, avvocato dello Stato,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον E. Traversa και την L. Lozano Palacios,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 17ης Νοεμβρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και των άρθρων 2 και 22 της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Ufficio IVA di Piacenza (Γραφείο ΦΠΑ της πόλεως Piacenza) και της εταιρίας Belvedere Costruzioni Srl (στο εξής: Belvedere Costruzioni) σχετικά με διορθωτική πράξη επιβολής φόρου προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ) για το φορολογικό έτος 1982.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ενώσεως

3 Δυνάμει του άρθρου 2 της έκτης οδηγίας, υπόκεινται στον ΦΠΑ οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή, καθώς και οι εισαγωγές αγαθών.

4 Το άρθρο 22 της έκτης οδηγίας ορίζει:

«[...]

4. Κάθε υποκείμενος στον φόρο οφείλει να καταθέτει δήλωση εντός προθεσμίας καθοριζομένης από τα κράτη μέλη […].

[...]

5. Κάθε υποκείμενος στον φόρο υποχρεούται να καταβάλει το καθαρό ποσό του [ΦΠΑ] κατά την υποβολή της περιοδικής του δηλώσεως. Εντούτοις, τα κράτη μέλη δύνανται να ορίζουν άλλο χρόνο καταβολής του ποσού ή να εισπράττουν προσωρινές προκαταβολές.

[...]

8. […] τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να προβλέπουν και άλλες υποχρεώσεις που κρίνουν αναγκαίες για την εξασφάλιση επακριβούς εισπράξεως του φόρου και την αποτροπή καταστρατηγήσεων.

[...]»

Το εθνικό δίκαιο

5 Το άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010 (*GURI* αριθ. 71 της 26ης Μαρτίου 2010), το οποίο μετατράπηκε, τροποποιηθέν, στον νόμο 73/2010 (*GURI* αριθ. 120 της 25ης Μαΐου 2010, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 40/2010), είναι διατυπωμένο ως εξής:

«προκειμένου η διάρκεια των φορολογικών δικών να ευθυγραμμίζεται προς την εν γένει εύλογη διάρκεια των δικών, όπως απαιτεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), η οποία κυρώθηκε με τον νόμο 848 της 4ης Αυγούστου 1950, συνεκτιμώμενης

μεταξύ άλλων της μη τηρήσεως της "εύλογης προθεσμίας" περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω Συμβάσεως, οι εκκρεμείς επί δεκαετία και πλέον φορολογικές διαφορές κατόπιν προσφυγών εγγεγραμμένων στο πρωτόκολλο των πρωτοδικείων, κατά τον χρόνο ενάρξεως ισχύος του νόμου περί μετατροπής του παρόντος νομοθετικού διατάγματος, στο πλαίσιο των οποίων η αρμόδια φορολογική αρχή ηττήθηκε τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' έφεση, περατώνονται ως εξής:

a) οι εκκρεμείς ενώπιον του Commissione tributaria centrale φορολογικές διαφορές, εξαιρουμένων εκείνων οι οποίες έχουν ως αντικείμενο διαδικασίες επιστροφής, περατώνονται αυτομάτως με διάταξη του προέδρου του δικαστηρίου αυτού ή οποιουδήποτε άλλου αρμοδίως επιληφθέντος μέλους. […]

[…]»

6 Ο νόμος 73/2010, περί μετατροπής του νομοθετικού διατάγματος 40/2010 σε νόμο, άρχισε να ισχύει από τις 26 Μαΐου 2010.

7 Το Commissione tributaria centrale, επιλαμβανόμενο σε τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας φορολογικών ζητημάτων, καταργήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 545/1992 (*GURI* αριθ. 9 της 13ης Ιανουαρίου 1993) από 1ης Απριλίου 1996. Εντούτοις, εξακολουθεί να ασκεί τα καθήκοντά του μέχρι την περάτωση των εισαχθεισών προς εκδίκαση ενώπιόν του πριν από την ως άνω προθεσμία ενδίκων διαφορών.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

8 Με την ετήσια δήλωσή της περί ΦΠΑ του έτους 1982, η Belvedere Costruzioni εξέπεσε πίστωση φόρου ύψους 22 264 000 ιταλικών λιρών (ITL), χαρακτηριζόμενη ως προερχόμενη από τη δήλωση του έτους 1981 πίστωση. Στις 12 Αυγούστου 1985, το Ufficio IVA di Piacenza, εκτιμώντας ότι η δήλωση περί ΦΠΑ για το έτος 1981 είχε υποβληθεί εκπροθέσμως και ως εκ τούτου ήταν αδύνατη η έκπτωση της ανωτέρω πιστώσεως φόρου στο πλαίσιο της δηλώσεως περί ΦΠΑ για το έτος 1982, κοινοποίησε στην εν λόγω εταιρία διορθωτική πράξη.

9 Κατά της ως άνω πράξεως η Belvedere Costruzioni άσκησε προσφυγή ενώπιον του Commissione tributaria di primo grado di Piacenza (πρωτοβάθμιο φορολογικό δικαστήριο της πόλεως Piacenza) υποστηρίζοντας ότι η επίδικη πίστωση φόρου δεν ήταν προϊόν της διαφοράς μεταξύ του «οφειλόμενου» επί των πωλήσεως φόρου και του «πιστούμενου» επί των αγορών φόρου για εμπορικές συναλλαγές διενεργηθείσες κατά τη διάρκεια του έτους 1981, αλλά αποτελούσε μέρος της αναγνωρισθείσας κατά την αφορώσα το έτος 1980 ετήσια δήλωση πιστώσεως. Υποστήριξε ότι, υπό το φως της συναφούς εθνικής νομοθεσίας, δεν είχε αποσβεστεί το δικαίωμά της προς έκπτωση της ανωτέρω πιστώσεως φόρου, ενώ το Ufficio IVA ισχυριζόταν το αντίθετο.

10 Το Commissione tributaria di primo grado di Piacenza έκανε δεκτή την ασκηθείσα προσφυγή με απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1986, την οποία επικύρωσε με απόφασή του το Commissione tributaria di secondo grado (φορολογικό δικαστήριο δευτέρου βαθμού δικαιοδοσίας) στις 28 Μαΐου 1990 κατόπιν εφέσεως ασκηθείσας από το Ufficio IVA. Κατόπιν τούτου, το τελευταίο άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

11 Με την απόφασή του περί παραπομπής, το Commissione tributaria centrale, sezione di Bologna, διευκρινίζει ότι, δεδομένου ότι η φορολογική αρχή ηττήθηκε τόσο πρωτοδίκως όσο κατ' έφεση, το ίδιο θα όφειλε να εφαρμόσει το άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010, όπερ θα επαγόταν το να προσδοθεί ισχύς δεδικασμένου στην απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου και την απόσβεση της φορολογικής αξιώσεως εκ μέρους της φορολογικής αρχής στο πλαίσιο και των τριών βαθμών δικαιοδοσίας.

12 Πάντως, εκτιμά ότι η εφαρμογή της ανωτέρω διατάξεως ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, καθώς και των άρθρων 2 και 22 της έκτης οδηγίας, όπως οι διατάξεις αυτές ερμηνεύθηκαν με την απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, C-132/06, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2008, σ. I-5457), εφόσον θα παρεμπόδιζε οριστικά την είσπραξη της πιστώσεως του ΦΠΑ, την αναγνώριση της οποίας η φορολογική αρχή ζητεί ρητώς διά της εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως. Συγκεκριμένα, κατ' αυτή, θα συνιστούσε αθέτηση της υποχρεώσεως της Ιταλίας να διασφαλίζει την αποτελεσματική είσπραξη των ιδίων πόρων της Ενώσεως.

13 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Commissione tributaria centrale, sezione di Bologna, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Ερωτάται αν προσκρούει στο άρθρο 10 της Συνθήκης ΕΚ, νυν άρθρο 4 ΣΕΕ, και στα άρθρα 2 και 22 της έκτης οδηγίας […] κανονιστική ρύθμιση της Ιταλίας, περιλαμβανόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, του νομοθετικού διατάγματος [40/2010], το οποίο δεν παρέχει στον φορολογικό δικαστή την ευχέρεια να αποφαίνεται επί της υπάρξεως της φορολογικής αξιώσεως την οποία προέβαλε εμπροθέσμως η Amministrazione, στο πλαίσιο αιτήσεώς της αναιρέσεως προς ακύρωση δυσμενούς για την ίδια αποφάσεως, και το οποίο υπό την έννοια αυτή ορίζει ότι η Amministrazione παραιτείται ολοσχερώς από την αμφισβητούμενη πίστωση του ΦΠΑ, σε περίπτωση κατά την οποία η πίστωση αυτή κρίθηκε ως ανύπαρκτη σε αμφοτέρους τους βαθμούς δικαιοδοσίας, χωρίς οποιαδήποτε πληρωμή, ούτε καν μειωμένη, της αμφισβητούμενης πιστώσεως εκ μέρους του φορολογουμένου ο οποίος επωφελείται της παραιτήσεως.»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

14 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και τα άρθρα 2 και 22 της έκτης οδηγίας έχουν την έννοια ότι προσκρούει στις ανωτέρω διατάξεις η εφαρμογή, επί θεμάτων ΦΠΑ, εθνικής διατάξεως η οποία προβλέπει την αυτόματη περάτωση των εκκρεμουσών ενώπιον του επιληφθέντος σε τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας φορολογικού δικαστηρίου ενδίκων διαφορών οσάκις αφορμή των δικών αυτών είναι προσφυγή ασκηθείσα πρωτοδίκως από δεκαετίας και πλέον προ της ημερομηνίας ενάρξεως ισχύος της διατάξεως, η δε φορολογική αρχή ηττήθηκε τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' έφεση, ενώ η αυτόματη περάτωση έχει ως συνέπειες ότι η απόφαση του δικάσαντος κατ' έφεση δικαστηρίου έχει ισχύ δεδικασμένου και επάγεται την απόσβεση της διεκδικούμενης από τη διοίκηση απαιτήσεως.

Επί του παραδεκτού

15 Η Ιταλική Κυβέρνηση θεωρεί ότι το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο. Κατ' αυτήν, το αιτούν δικαστήριο δεν εκπλήρωσε την υποχρέωσή του να παράσχει στο Δικαστήριο όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που θα του επέτρεπαν να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010 επάγεται παραίτηση της φορολογικής αρχής από την εξουσία της περί επαληθεύσεως των φορολογητέων πράξεων. Ελλείψει ερμηνείας του ανωτέρω άρθρου με την απόφαση περί παραπομπής, το ζήτημα είναι προδήλως αόριστο και υποθετικό.

16 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μπορεί να κηρυχθεί απαράδεκτη μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ενώσεως δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα αναγκαία πραγματικά και νομικά στοιχεία προκειμένου να δώσει λυσιτελή απάντηση στα ερωτήματα που του

υποβάλλονται (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 61, και της 31ης Μαρτίου 2011, C-450/09, Schröder, Συλλογή 2011, σ. I-2497, σκέψη 17).

17 Όσον αφορά ειδικότερα τα στοιχεία που πρέπει να παρέχονται στο Δικαστήριο στο πλαίσιο αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, τα στοιχεία αυτά πρέπει όχι μόνο να παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει λυσιτελείς απαντήσεις, αλλά πρέπει να παρέχεται και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στους λοιπούς ενδιαφερόμενους διαδίκους η δυνατότητα να υποβάλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, προς επίτευξη των σκοπών αυτών, πρέπει, αφενός, ο εθνικός δικαστής να καθορίζει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα υποβαλλόμενα ερωτήματα ή, τουλάχιστον, να εξηγεί τις πραγματικές καταστάσεις επί των οποίων στηρίζονται τα εν λόγω ερωτήματα. Αφετέρου, η απόφαση περί παραπομπής πρέπει να παρέχει τους ακριβείς λόγους οι οποίοι ώθησαν τον εθνικό δικαστή να διερωτηθεί επί της ερμηνείας του δικαίου της Ενώσεως και να κρίνει αναγκαία την υποβολή ενώπιον του Δικαστηρίου των προδικαστικών ερωτημάτων (απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Profissional και Bwin International, Συλλογή 2009, σ. I-7633, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

18 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η απόφαση περί παραπομπής περιλαμβάνει έκθεση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης και του ασκούντος επιρροή εθνικού δικαίου, ήτοι του άρθρου 3, παράγραφος 2 bis, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010. Διευκρινίζει επίσης τους λόγους οι οποίοι οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να διερωτηθεί επί της συμβατότητας του άρθρου αυτού προς το δίκαιο της Ενώσεως και να κρίνει αναγκαία την υποβολή ενώπιον του Δικαστηρίου προδικαστικού ερωτήματος. Μακράν του να είναι αόριστο και υποθετικής φύσεως, το εν λόγω ερώτημα παρίσταται καθοριστικό για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, οπότε, σύμφωνα με την εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου ανάλυση της επίδικης διατάξεως, σ' αυτό εναπόκειται να περατώσει τη διαφορά, χωρίς να αποφανθεί επί του βασίμου της αμφισβητούμενης ενώπιόν του αποφάσεως.

19 Κατόπιν τούτου, το προδικαστικό ερώτημα κηρύσσεται παραδεκτό.

Επί της ουσίας

20 Όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο στη σκέψη 37 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Ιταλίας, από τα άρθρα 2 και 22 της έκτης οδηγίας, αλλά και από το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ προκύπτει ότι κάθε κράτος μέλος υπέχει την υποχρέωση να λαμβάνει όλα τα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα τα οποία είναι κατάλληλα προκειμένου να διασφαλίσουν την εις ολόκληρον είσπραξη του οφειλόμενου στο έδαφός του ΦΠΑ. Προς τούτο, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξετάζουν τις δηλώσεις των υποκειμένων στον φόρο, τους λογαριασμούς τους καθώς και τα λοιπά συναφή έγγραφα και να υπολογίζουν και εισπράττουν τον οφειλόμενο φόρο.

21 Στο πλαίσιο του κοινού συστήματος ΦΠΑ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την τήρηση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στους υποκειμένους στον φόρο και έχουν προς τούτο ορισμένο περιθώριο όσον αφορά μεταξύ άλλων τον τρόπο χρήσεως των μέσων που διαθέτουν (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 38).

22 Πάντως, την ανωτέρω ευχέρεια περιορίζει η υποχρέωση εξασφαλίσεως της αποτελεσματικής εισπράξεως των ιδίων πόρων της Ενώσεως και η υποχρέωση να μη δημιουργούνται σημαντικές διαφορές στον τρόπο αντιμετωπίσεως των υποκειμένων στον φόρο είτε εντός ενός κράτους μέλους είτε στο σύνολο των κρατών μελών. Η έκτη οδηγία πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας η οποία χαρακτηρίζει το κοινό σύστημα ΦΠΑ ότι οι επιχειρηματίες οι

οποίοι διενεργούν τις ίδιες πράξεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο όσον αφορά την είσπραξη του ΦΠΑ. Κάθε ενέργεια των κρατών μελών σχετικά με την είσπραξη του ΦΠΑ πρέπει να τηρεί την ανωτέρω αρχή (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 39).

23 Εντούτοις, πρώτον, η υποχρέωση διασφαλίσεως αποτελεσματικής εισπράξεως των ιδίων πόρων της Ενώσεως δεν μπορεί να υπερακοντίζει την αρχή της εύλογης της προθεσμίας της δίκης, η οποία, δυνάμει του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, δεσμεύει τα κράτη μέλη όταν θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο της Ενώσεως και η προστασία του οποίου επιβάλλεται και δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ.

24 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η υπογράμμιση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010 προβλέπει την περάτωση εκείνων μόνο των φορολογικών διαφορών, η διάρκεια των οποίων μετά την άσκηση σε πρώτο βαθμό της προσφυγής υπερβαίνει τα δέκα έτη σε σχέση με την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της ανωτέρω διατάξεως, και διώκει τον συνιστάμενο, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της διατάξεως, στη θεραπεία της μη τηρήσεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ εύλογης προθεσμίας στόχο. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις κατατεθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου παρατηρήσεις, το άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010 άρχισε να ισχύει δεκατέσσερα και πλέον έτη μετά την προθεσμία για την άσκηση ενώπιον του Commissione tributaria centrale αιτήσεων αναιρέσεων, οπότε όλες οι εκκρεμούσες ενώπιον του ανωτέρω δικαστηρίου δίκες χαρακτηρίζονται στην πράξη από διάρκεια υπερβαίνουσα τα δεκατέσσερα έτη.

25 Τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης, τα οποία ανατρέχουν σε τριάντα έτη παλαιότερα, αποτελούν μαρτυρία ότι η διάρκεια ορισμένων από τις δίκες αυτές χαρακτηρίστηκε από σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό ετών εκκρεμοδικίας. Παρόμοια διάρκεια δίκης δύναται a priori να καταφέρει πλήγμα αφεαυτής στην τήρηση της αρχής της εύλογης προθεσμίας, καθόσον μάλιστα υφίσταται υποχρέωση διασφαλίσεως αποτελεσματικής εισπράξεως των ιδίων πόρων της Ενώσεως.

26 Δεύτερον, προφανώς ένα τέτοιο μέτρο δεν είναι συγκρίσιμο με εκείνα τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο της υποθέσεως η οποία οδήγησε στην έκδοση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Ιταλίας. Πράγματι, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 36 και 37 των προτάσεών της, τα επίδικα στην υπόθεση εκείνη μέτρα ελήφθησαν ελάχιστο χρόνο μετά την εκπνοή των ταχθεισών προθεσμιών προς εξόφληση των ποσών του ΦΠΑ τα οποία οφείλοντο κανονικά και παρείχαν υπό την έννοια αυτή στους υποκειμένους στον φόρο τη δυνατότητα να αποφύγουν οποιονδήποτε έλεγχο της φορολογικής αρχής. Το Δικαστήριο έκρινε ότι συνιστούσαν γενική και χωρίς διάκριση παραίτηση από την εξουσία ελέγχου των φορολογητέων πράξεων οι οποίες διενεργούνται κατά τη διάρκεια των φορολογικών περιόδων. Όπως προκύπτει από τα εξαγγελλόμενα στις σκέψεις 24 και 25 της παρούσας αποφάσεως, το περιλαμβανόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 2 bis, του νομοθετικού διατάγματος 40/2010 μέτρο συνιστά όχι γενική παραίτηση από την είσπραξη του ΦΠΑ για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, αλλά εξαιρετική διάταξη σκοπούσα στο να τηρηθεί η αρχή της εύλογης προθεσμίας με την περάτωση των πλέον παλαιών από τις εκκρεμούσες ενώπιον της επιληφθείσας σε τρίτο βαθμό φορολογικής δικαιοσύνης δικών, με συνέπεια η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου να έχει ισχύ δεδικασμένου.

27 Πέραν τούτου, λόγω του στοχευμένου και περιορισμένου χαρακτήρα του, ως εκ των προϋποθέσεων εφαρμογής του, ένα τέτοιο μέτρο δεν γεννά σημαντικές διαφορές ως προς τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι υποκείμενοι στον φόρο στο σύνολό τους και ως εκ τούτου δεν θίγει την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας.

28 Κατόπιν τούτου, στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και τα άρθρα 2 και 22 της έκτης οδηγίας έχουν την έννοια ότι δεν προσκρούει στις ανωτέρω διατάξεις η επί θεμάτων ΦΠΑ εφαρμογή, κατ' εξαίρεση εθνικής διατάξεως, όπως είναι η επίδικη της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την αυτόματη περάτωση των εκκρεμουσών ενώπιον του επιληφθέντος σε τρίτο βαθμό φορολογικού δικαστηρίου δικών οσάκις οι δίκες αυτές έχουν ως

αφετηρία προσφυγή ασκηθείσα πρωτοδίκως προ δεκαετίας και πλέον, στην πράξη δε προ δεκατεσσάρων ετών και πλέον, πριν από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της ανωτέρω διατάξεως, η δε φορολογική αρχή ηττήθηκε τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' έφεση, οπότε η αυτόματη περάτωση έχει ως συνέπειες την ισχύ δεδικασμένου της αποφάσεως του κατ' έφεση δικάσαντος δικαστηρίου και την οριστική απόσβεση της αξιούμενης από τη φορολογική αρχή οφειλής.

Επί των δικαστικών εξόδων

29 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και τα άρθρα 2 και 22 της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση, έχουν την έννοια ότι δεν προσκρούει στις ανωτέρω διατάξεις η επί θεμάτων φόρου προστιθέμενης αξίας εφαρμογή, κατ' εξαίρεση εθνικής διατάξεως, όπως είναι η επίδικη της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την αυτόματη περάτωση των εκκρεμουσών ενώπιον του επιληφθέντος σε τρίτο βαθμό φορολογικού δικαστηρίου δικών οσάκις οι δίκες αυτές έχουν ως αφετηρία προσφυγή ασκηθείσα πρωτοδίκως προ δεκαετίας και πλέον, στην πράξη δε προ δεκατεσσάρων ετών και πλέον, πριν από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της ανωτέρω διατάξεως, η δε φορολογική αρχή ηττήθηκε τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' έφεση, οπότε η αυτόματη περάτωση έχει ως συνέπειες την ισχύ δεδικασμένου της αποφάσεως του κατ' έφεση δικάσαντος δικαστηρίου και την οριστική απόσβεση της αξιούμενης από τη φορολογική αρχή οφειλής.

(υπογραφές)